

"توجه کامل به نکات مهم در تدوین رژیم حقوقی دریای کاسپین (مازندران) و حق السهم واقعی

ایران از آن ضرورتیست ملی"

"تا مبدا نسل آینده از ما به زشتی یاد کند"

متن سخنرانی حسین شاه اویسی در

پانزدهمین همایش دریای کاسپین

(دریای ایران و شوروی) یا مازندران

تهران ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۹ خورشیدی

سروران گرامی!

ضمن درود به شما موضوع همایش امروز تدوین حقوقی دریای مازندران (کاسپین) است که باید نگاهی دقیق به مواد مربوط به استفاده از پهنه آبی دریای کاسپین در دو قرارداد معتبر (مودت) سال ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ میلادی و ضمایم مربوطه انداخته شود.

پس از عهدنامه های ظالمانه و یکطرفه‌ی گلستان و ترکمانچای بین ایران و روسیه تزاری که پس از انقلاب اکتبر قرارداد ۱۹۲۱ ناظر بر حقوق مورد توافق ایران و روسیه در این پهنه آبی و دیگر مسایل و موضوعات مورد علاقه‌ی طرفین بود.

حاکمان دولت جدید اتحاد جماهیر شوروی که تازه به قدرت رسیده بودند تلاش کردند در این قرارداد از موضع یک کشور همسایه و "برابر"، با ایران وارد تعامل شوند و از این رو دستاوردهای حاصل از فصول مختلف دو قرارداد به شرح زیر است:

از فصل نخست عهدنامه ۱۹۲۱:

۱- "دولت شوروی مطابق بیانیه‌های خود راجع به مبانی سیاست روسیه تزاری نسبت به ملت ایران یک مرتبه دیگر رسماً اعلان می نماید که از سیاست جابرا نه‌ای که دولت های مستعمراتی روسیه تزاری نسبت به ایران تعقیب می نمودند، قطعاً صرف نظر می نماید."

۲- "دولت شوروی تمام معاهدات و مقاولات و قراردادها را که دولت تزاری روسیه با ایران منعقد نموده و حقوق ملت ایران را تضییع می نمود ملغی و از درجه اعتبار ساقط شده اعلان می نماید."

-در فصل یازدهم این قرار داد، دولت شوروی به صراحت تعهد می دهد: "نظر به اینکه مطابق اصول بیان شده ... طرفین معظمتین متعاهدتین رضایت می دهند که

۳- "از زمان امضاء این معاهده هر دو بالسویه (مساوی) حق کشتی رانی آزاد در زیر بیرق های خود در بحر خزر داشته باشند."

۴- "تا آنجا که در ضمایم قرارداد ۱۹۴۰ دریای کاسپین (مازندران) را دریای ایران-شوروی نامیده اند."

- در فصل دوازدهم قرار داد ۱۹۲۱ نیز آمده است :

۵- "دولت شوروی پس از آنکه رسماً از استفاده از فواید اقتصادی که مبتنی بر تفوق نظامی بوده صرف نظر نمود"

همچنین اعلان می نماید که:

۶- " علاوه بر آنچه در فصول نه و ده ذکر شد سایر امتیازات نیز که دولت سابق تزاری عنفا برای خود و اتباع خود را که از دولت ایران گرفته بود از درجه اعتبار ساقط می باشند."

و در فصل چهاردهم قرارداد ۱۹۲۱ آمده است:

۷- " با تصدیق اهمیت شیلات سواحل بحر خزر برای اعاشه (امرار معاش) روسیه دولت ایران پس از انقضای اعتبار قانونی تقبلات (تعهدات) فعلی خود نسبت به شیلات مزبوره، حاضر است که با اداره ارزاق جمهوریت اتحادی اشتراکی شوروی روسیه قراردادی در باب صید ماهی با شرایط خاصی که تا آن زمان معین خواهد شد منعقد نماید."

۸- قرارداد ۱۹۲۱ بین ایران و روسیه یکی از بهترین قرار دادهای دوجانبه تاریخ دیپلماسی ایران که متأسفانه دولتمردان آن زمان کشورمان (اواخر دوران قاجار) نتوانستند به موقع تعهدات روسیه کمونیستی جدید در این قرار داد را از حالت نسبی به نقد تبدیل کنند.

اما در قرار داد سال ۱۹۴۰ که در ۲۵ مارس (۵ فروردین ۱۳۱۹) بین نمایندگان تام الاختیار دولتین ایران و روسیه در تهران به امضا رسید ، لحن قرار داد کمی متفاوت از قرار داد ۱۹۲۱ بود و در این قرار داد که در زمان زمامداری استالین بر شوروی منعقد شد، روس ها از موضع بالاتر برخورد کردند با این حال:

۹- در این قرار داد نیز، تلاش شده بود تا به حقوق ایران و شوروی با دیدی متساوی تر از دوران روابط ایران با تزارها نگاه شود."

در ماده دوازدهم از این قرارداد شانزده ماده ای درباره حقوق کشتیرانی طرفین در آب های خزر آمده است :

"۱۰- با کشتی هایی که زیر پرچم یکی از طرفین متعاهدتین در دریای خزر سیر می نمایند از هر حیث مثل کشتی های کشوری رفتار می شود.

الف) کشتی های مزبوره عوارض بندری دیگری نخواهد پرداخت

ب) کابوتاژ به کشتی های کشوری طرفین متعاهدتین اختصاص دارد.

ج) صرفنظر از مقررات فوق هر یک از طرفین متعاهدتین، ماهیگیری را در آب های ساحلی خود تا حد ده مایل دریایی به کشتی های خود اختصاص داده.

د) کشتی های یدک کش که کشتی دیگری را به طور یدک می کشند از پرداخت عوارض بندری (از هر تن ظرفیت

کشتی) معاف می باشند."

"در ماده سیزدهم حق کشتیرانی در دریای خزر به طور برابر صرفا در انحصار دو کشور ایران و روسیه می ماند. در این ماده آمده است :

۱۱- " طرفین متعاهدین بر طبق اصولی که در عهدنامه مورخ ۲۶ فوریه ۱۹۲۱ بین ایران و اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی اعلام گردیده است موافقت دارند که در تمام دریای خزر کشتی‌هایی جز کشتی‌های متعلق به ایران یا به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی یا متعلق به اتباع و بنگاه‌های بازرگانی و حمل و نقل کشوری یکی از طرفین متعاهدین که زیر پرچم ایران یا پرچم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی سیر می‌نمایند نمی‌توانند وجود داشته باشند."

با دروغ جمهوری اسلامی هنگام فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در آن هنگام با وجود تمایلی که مردم سرزمین‌های ایرانی جدا افتاده‌ی آنسوی مرزهای قراردادی برای الحاق به ایران از خود نشان می‌دادند از آن فرصت طلایی و تاریخی بهره نگرفت. و تمایل آنها بی پاسخ گذارده شد.

۱۲- "بر پایه‌ی عهدنامه ۱۹۲۱ و قرارداد ۱۹۴۰ و توافق‌های منعقد شده در سالهای ۱۳۵۱ و ۱۳۶۲ و ۱۳۶۹ دولتهای ایران و شوروی سابق که با قبول سهم مشاع در این دریای مشترک که شامل همه بخش‌های دریا از منابع و ذخایر بستر و بستر و بحرپیمایی و بازرگانی و امنیتی را در بر می‌گیرد سهیم هستند."

۱۳- از سویی به موجب کنوانسیون و اصول جانیشینی در سال ۱۹۹۱، جمهوری‌های تازه استقلال یافته از جمله آذربایجان (آران)، ترکمنستان، قزاقستان و فدراسیون روسیه بر اساس دو اقرارنامه مینسک و آلماتی، لازم‌الاتباع و لازم‌الاجرا بودن کلیه معاهدات پیشین شوروی از جمله معاهدات ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ تأیید کرده‌اند. به دیگر سخن این عهدنامه‌ها معتبر و هنوز هم لازم‌الاجرا هستند

۱۴- از آنجا که در فصول ۱ و ۲ و ۳ و ۱۱ و ۱۳ عهدنامه ۱۹۲۱، و در مقدمه قرارداد ۱۹۴۰ و مواد ۱۱ و ۱۳ و ۱۶ آن سهم مشاع دو دولت، معتبر و رسمی اعلام شده است بهمین خاطر از سهم مساوی و حقوق برابر با شوروی سابق نمی‌توان صرفنظر کرد و سهم جمهوری‌های تازه استقلال یافته از شوروی سابق باید از قدر سهم شوروی داده شود نه از سهم ایران چرا که شوروی تجزیه شده است نه ایران.

۱۵- با توجه و استناد به معاهدات، توافقنامه و عهدنامه‌های فی مابین و مواد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، ملت ایران نباید به هیچ عنوان و بهانه‌ای از سهم و حقوق قطعی و مسلم ایران از قراردادهای مصوب یاد شده در دریای مازندران که بالسویه و مشترک با شوروی سابق از آن دریاست، بگذرد.

۱۶- بدانیم هر گونه تغییر در خطوط مرزی کشور طبق اصل ۷۸ قانون اساسی ممنوع است و هیچ مقام و یا دولتی چنین حقی را ندارد مگر اصلاحات جزئی آنها با رعایت مصالح کشور که به استقلال و تمامیت ارضی کشور لطمه نزند و آنها را تنها با تصویب چهار پنجم نمایندگان ملت مجاز خواهد بود.

حاصل سخن:

آنچه از مجموعه‌ی عهدنامه ۱۹۲۱ و قرارداد ۱۹۴۰ و پیوست‌های آن می‌توان دریافت اینک:

۱. دریای مازندران دریایی بسته است.

۲. این دریا در مالکیت و حاکمیت متساوی دو دولت ایران و شوروی قرار دارد.

۳. از آنجا که تحدید حدودی در دریای مزبور میان ایران و شوروی به عمل نیامده است، مالکیت و حاکمیت دو دولت بر این دریا به گونه مشاع است.

در نتیجه هر گونه معاهده و توافق و تصمیم جدید درباره رژیم حقوقی دریای کاسپین بدون حضور و به رسمیت شناختن حقوق عادلانه ملت ایران

براساس مدارک قانونی و قراردادهای اشاره شده، از اعتبار ساقط است.

پیشنهادی به همایش:

ار آنجا که حل مسایل همسایگان، اصلح است در محیط تفاهم برطرف شود از اینرو از مدیریت برگزار کننده همایش تقاضا دارم برای نگرهبانی از منافع

ملی و تمامیت سرزمینی (آبی، خاکی و فضای دریاچه) و راهکارهای بهتر جهت خروج از این مشکل، با توجه به اصل ۷۸ قانون اساسی مراتب، جهت

آگاهی نقطه نظرات شرکت کنندگان همایش، زیر عنوان پیشنهادی به وزارت خارجه و مجلس شورای اسلامی جهت آگاهی نمایندگان و در صورت نیاز

درخواست نشستی با کاربدستان مربوطه در بخش های ذیربط (کمیسوینهای حقوقی، اقتصادی و سیاسی) داده شود تا از نقطه نظرات و آرا شرکت

کنندگان همایش؛ مسئولان به گونه ای روشن آگاهی یابند.

با سپاس

حسین شاه اویسی

تهران ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۹ خورشیدی